

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग
सिंहदरबार, काठमाण्डौ।

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा मधेश प्रदेश सरकारलाई गरिएको सिफारिस।

सिफारिस मिति: २०८२/१२/३०

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा ५६ ले सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहने र धारा ५७ ले तीनवटै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ। धारा २३२ ले तहगत सरकार बीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था सुनिश्चित गरेको छ। अन्तर-सरकारी वित्तीय सम्बन्धको महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ भने अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको महत्वपूर्ण माध्यमको रूपमा वित्तीय समानीकरण अनुदान रहेको छ।

स्थानीय सरकारबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमानता जस्ता अवयवहरूले स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमता बीचमा असमानता रहन्छ। यस्तो परिस्थितिमा स्थानीय सरकारको खर्च आवश्यकता र राजस्व क्षमता बीचको वित्तीय अन्तरलाई न्यूनीकरण गर्न नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान दिनुपर्ने संवैधानिक एवम् कानूनी प्रवन्ध रहेको छ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) ले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम यस आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको रहेको छ। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको आधारमा यस आयोगले प्रदेश सरकारबाट सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय सरकारलाई आ.व. २०८३/८४ मा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

२. सिफारिस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

२.१ नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) र (५)।

२.२ राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) एवम् दफा १६ को उपदफा (१) र (३)।

२.३ अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२), दफा १८ को उपदफा (३)।

२.४ प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) र (२)।

३. तथ्याङ्कको स्रोत र भार गणना विधि

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्दा प्रयोगमा ल्याइएका तथ्याङ्क र सोको स्रोत तालिका नं. १ मा उल्लेख गरिएको छ। सम्बन्धित सूचक र उपसूचकबीचको एकिकृत भार गणना विधि र प्रकृया आयोगबाट विभिन्न मितिमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसमा प्रयोग भए बमोजिम गरिएको छ।

तालिका नं. १

सिफारिसमा प्रयोग गरिएको तथ्याङ्कको स्रोत

क्र.सं.	सूचक	तथ्याङ्कको स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	क्षेत्रफल (भूगोल)	नेपाल राजपत्र
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	स्थानीय सरकारमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास ५.१ सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच) ५.२ खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच) ५.३ सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) ५.४ शहरीकरणको अवस्था ५.५ विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच) ५.६ सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)	५.१ सडक विभाग,भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) ५.२ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.३ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.४ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.५ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.६ राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

४. अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार (सूचक) र ढाँचा (भार प्रतिशत)

प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा न्यूनतम अनुदान, सुत्रमा आधारित अनुदान र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदानका रूपमा

वर्गीकरण गरिएको छ। सोको लागि देहाय बमोजिमका सूचक र भार प्रयोग गरिएको छ।

४.१ न्यूनतम अनुदान

४.१.१ जनसंख्याको आधार र सो बमोजिम हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण जनसङ्ख्याको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम सम्बन्धी विवरण तालिका नं. २ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. २

जनसङ्ख्याको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्र.सं.	जनसङ्ख्या	अनुदान रकम (रु.हजारमा)
१	१०, ००० भन्दा कम	८००
२	१०, ००० देखि २०, ००० भन्दा कम	८८०
३	२०, ००० देखि ३०, ००० भन्दा कम	९६०
४	३०, ००० देखि ४०, ००० भन्दा कम	१०४०
५	४०, ००० देखि ५०, ००० भन्दा कम	११२०
६	५०, ००० देखि ६०, ००० भन्दा कम	१२००
७	६०, ००० देखि ७०, ००० भन्दा कम	१२८०
८	७०, ००० देखि ८०, ००० भन्दा कम	१३६०
९	८०, ००० देखि ९०, ००० भन्दा कम	१४४०
१०	९०, ००० देखि १, ००, ००० भन्दा कम	१५२०
११	१, ००, ००० देखि १, १०, ००० भन्दा कम	१६००
१२	१, १०, ००० देखि १, २०, ००० भन्दा कम	१६८०
१३	१, २०, ००० देखि १, ३०, ००० भन्दा कम	१७६०
१४	१, ३०, ००० देखि १, ४०, ००० भन्दा कम	१८४०
१५	१, ४०, ००० देखि १, ५०, ००० भन्दा कम	१९२०
१६	१, ५०, ००० देखि १, ६०, ००० भन्दा कम	२०००
१७	१, ६०, ००० देखि १, ७०, ००० भन्दा कम	२०८०
१८	१, ७०, ००० देखि १, ८०, ००० भन्दा कम	२१६०
१९	१, ८०, ००० देखि १, ९०, ००० भन्दा कम	२२४०
२०	१, ९०, ००० देखि २, ००, ००० भन्दा कम	२३२०
२१	२, ००, ००० वा सो भन्दा बढी	२४००

४.१.२ क्षेत्रफलको आधार र सो बमोजिम हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण क्षेत्रफलको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम सम्बन्धी विवरण तालिका नं. ३ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. ३

क्षेत्रफलको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्र.सं.	क्षेत्रफल	अनुदान रकम (रु.हजारमा)
१	१०० वर्ग कि.मि. सम्म	४५०
२	१०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी २०० वर्ग कि.मि.सम्म	६७५
३	२०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी ३०० वर्ग कि.मि.सम्म	९००
४	३०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी ४०० वर्ग कि.मि.सम्म	११२५
५	४०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी	१३५०

४.२ सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) र उपदफा (३) मा रहेको प्रावधान बमोजिम प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने सुत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गरिएको छ। यस प्रयोजनको लागि कायम गरिएको विस्तृत आधार र ढाँचा तालिका नं. ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको निर्धारणका लागि कायम गरिएको आधार र ढाँचा

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार प्रतिशत	सूचकको भार प्रतिशत
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१०
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था		१५
	३.१ सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच)	३५	
	३.२ खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच)	१५	
	३.३ सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	१५	
	३.४ शहरीकरणको अवस्था	१५	
	३.५ विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच)	१०	
	३.६ सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)	१०	
४.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७०
	जम्मा		१००

४.२.१ आधार तथा ढाँचाको विश्लेषण

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अतिरिक्त प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरेको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामीण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी प्रयोगमा ल्याइएको छ। कुल भार मध्ये मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आयोगले गरेको अध्ययन बमोजिम आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्धारण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकास

स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्थाको चित्रण गर्दछ। संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न तथा विकासात्मक कार्यका लागि पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय सरकारले अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले सेवाको लागत वृद्धि गराउने हुँदा खर्चको आवश्यकता बढाउँछ। आयोगले स्थानीय सरकारमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धता एवम् शहरीकरणको अवस्थालाई पूर्वाधार विकासका उपसूचकको रूपमा कायम गरेको छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था सूचकका लागि १५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्नुका साथै सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। सडक पूर्वाधार विकासको मुख्य अवयव हो। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको ३५ प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडकको घनत्वलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानको धारा ३५ को उपधारा (४) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको

पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

- **सरसफाई (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँचन पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय सरकारले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा रहेको शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाई उपसूचक कायम गरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार यस उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **शहरीकरणको अवस्था:** स्थानीय तहमा शहरीकरणको अवस्थाले सम्बन्धित स्थानीय तहको विकासको अवस्थालाई प्रतिविम्बित गर्दछ। ग्रामीण तथा शहरोन्मुख क्षेत्रमा पूर्वाधार विकासको आवश्यकता बढी हुन्छ भने शहरी क्षेत्रमा समेत थप पूर्वाधार विकास तथा निर्मित पूर्वाधारको मर्मत सम्भारको लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहको ग्रामीण, शहरोन्मुख एवम् शहरी क्षेत्रका जनसङ्ख्यालाई शहरीकरणको अवस्था सूचक कायम गरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार शहरीकरणको अवस्था उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ। यसमा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ मा आधारित भई राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले प्रकाशन गरेको नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत बर्गीकरण नामक प्रतिवेदनलाई आधारको रूपमा लिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ त्यहाँको स्थानीय सरकारले विद्युत सुविधा विस्तारका लागि थप आर्थिक व्ययभार व्यहोर्नु पर्ने हुन्छ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जहाँ सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ त्यहाँको स्थानीय सरकारले सूचना प्रविधिको पहुँचको स्तर माथि उकास्न उक्त क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय सरकारको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिमा पहुँचलाई दिइएको छ।

ई. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पहिचान गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका लागि संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप स्पष्टता हुनुपर्ने, कार्यजिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग-अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुका साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय मानदण्ड र सङ्घीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय लक्ष्य तय गर्नुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत पहिचान गरी सोका आधारमा कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ।

हाल स्थानीय सरकारले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भई नसकेकोले खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आँकलन गर्न सकिएको छैन। त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आँकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय सरकारको राजस्व अधिकार, राजस्वको दायरा, सम्भाव्यता र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भई नसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता यकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आँकलन सम्बन्धी अध्ययनको नतिजालाई आधारको रूपमा लिएको छ। स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमता बीचको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) को सूचकाङ्कलाई ७० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४.३ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) को व्यवस्था बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा कार्यसम्पादनको स्तरलाई पनि आधार लिइएको छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७८ बमोजिम आयोगले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको अन्तिम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी प्रकाशित गरेको छ। यसै मूल्याङ्कनबाट कायम भएको अङ्कको आधारमा प्रदेश सरकारबाट सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदानको ४ प्रतिशतले हुन आउने रकमलाई कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको लागि स्थानीय सरकारको हकमा लागु हुने सूचक र भारलाई तालिका नं. ५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ५
कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा प्रयोग गरिएको सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक वर्षको असार १० गतेभित्र आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरे/नगरेको।	५
२.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरी असार मसान्तभित्र पारित गरे/नगरेको।	५
३.	स्थानीय सरकारहरूले घर जग्गा रजिस्ट्रेशन शुल्क, मनोरञ्जन कर तथा विज्ञापन कर बापत उठेको रकममध्ये प्रदेश सरकारलाई दिनुपर्ने ४० प्रतिशत रकम मासिक रूपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गरे/नगरेको।	५
४.	स्थानीय सरकारहरूले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको विवरण चालु आर्थिक वर्षको पुस मसान्तभित्र सङ्घीय अर्थ मन्त्रालयमा पेस गरे/नगरेको।	५
५.	स्थानीय सरकारहरूले बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक समीक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गरे/नगरेको।	५
६.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको राजस्व परिचालन गरेको अवस्था। अनुमानित राजस्व प्रक्षेपण अनुसार राजस्व सङ्कलनको अवस्था: अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा राजस्व सङ्कलनको अवस्था:	१३
७.	स्थानीय सरकारहरूको गत आर्थिक वर्षको विनियोजित रकम अनुसार खर्चको अवस्था। कुल विनियोजित रकममा कुल खर्चको प्रतिशत: कुल विनियोजित पूँजीगत रकममा कुल पूँजीगत रकमको खर्चको प्रतिशत:	१५
८.	गत आर्थिक वर्ष भन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरिक्षणबाट औँल्याएको बेरुजुको अवस्था।	१५
९.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले प्रयोगमा ल्याएको स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (Subnational Treasury Regulating Application, SUTRA) को प्रयोग स्थानीय सरकारहरूले पूर्ण रूपमा गरी आवश्यक विवरण प्रविष्ट गरे/नगरेको।	५
१०.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरे/नगरेको।	३
११.	कक्षा १ देखि ८ सम्मको खुद विद्यार्थी भर्ना दर।	३
१२.	कक्षा ८ को तुलनामा कक्षा ९ मा विद्यार्थी टिकाउ दर।	३
१३.	सामुदायिक विद्यालयबाट कक्षा १० को परीक्षामा सहभागी कुल विद्यार्थी संख्याको तुलनामा कम्तीमा स्तरीकृत अंक (GPA) १.६ वा सो भन्दा उच्च GPA मूल प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका विद्यार्थी प्रतिशत	३
१४.	चार (४) पटक गर्भ जाँच गर्ने महिलाको अनुपात।	३
१५.	कुल गर्भवती महिलाको संख्यामध्ये स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुने महिलाको अनुपात।	३
१६.	पूर्ण खोप (विसिजी, पोलियो, डिपिटि-हेपाटाइटिस बी-हिब (पेन्टाभ्यालेन्ट), पी.सी.भी., दादुरा-रुवेला, जापनिज इन्सेफिलाइटिस, कोलेरा) सेवा लिएका जन्मेदेखि २४ महिनासम्म उमेर समूहका बालबालिकाको अनुपात।	३

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१७.	आयोगले कार्य सम्पादन सूचकका सम्बन्धमा तयार गरी प्रयोगमा ल्याएको विद्युतीय अनलाइन पोर्टल (Online Portal) मा कार्य सम्पादन सूचक सम्बन्धी विवरण तोकिएको अवधिमा प्रविष्टि (Upload) गरे/नगरेको।	६
जम्मा		१००

५. वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी सिफारिस

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान, दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम सूत्रमा आधारित अनुदान र सोही दफाको उपदफा (३) बमोजिम न्यूनतम अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा मधेश प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम अनुदान रु. २१ करोड ९८ लाख ४० हजार, सूत्रमा आधारित अनुदान रु. ८४ करोड ५७ लाख ६० हजार र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदान रु. ४ करोड ४४ लाख गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. १ अर्ब ११ करोड हुने गरी सिफारिस गरिएको छ। मधेश प्रदेशका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी स्थानीय तहगत विवरण तालिका नं. ६ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. ६

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा मधेश प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको विवरण

(रु.हजारमा)

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
१	20101	सप्तरी	सप्तकोशी नगरपालिका	1410	4294	356	6060
२	20102	सप्तरी	कन्चनरूप नगरपालिका	1875	8078	304	10257
३	20103	सप्तरी	अग्मीसयर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	1715	5104	236	7055
४	20104	सप्तरी	रूपनी गाउँपालिका	1410	4930	293	6633
५	20105	सप्तरी	शम्भुनाथ नगरपालिका	1715	5970	255	7940
६	20106	सप्तरी	खडक नगरपालिका	1650	7060	343	9053
७	20107	सप्तरी	सुरुङ्गा नगरपालिका	1795	6961	444	9200
८	20108	सप्तरी	बलान बिहुल गाउँपालिका	1410	4326	315	6051

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
९	20109	सप्तरी	बोदेबरसाईन नगरपालिका	1570	6970	427	8967
१०	20110	सप्तरी	डाकनेश्वरी नगरपालिका	1570	6835	287	8692
११	20111	सप्तरी	राजगढ गाउँपालिका	1490	5230	386	7106
१२	20112	सप्तरी	बिष्णुपुर गाउँपालिका	1410	4630	325	6365
१३	20113	सप्तरी	राजविराज नगरपालिका	1810	10325	267	12402
१४	20114	सप्तरी	महादेवा गाउँपालिका	1490	5258	359	7107
१५	20115	सप्तरी	तिरहुत गाउँपालिका	1410	4409	292	6111
१६	20116	सप्तरी	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	1875	7140	317	9332
१७	20117	सप्तरी	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	1490	5783	429	7702
१८	20118	सप्तरी	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	1410	5246	322	6978
१९	20201	सिरहा	लहान नगरपालिका	2275	11762	412	14449
२०	20202	सिरहा	धनगढीमाई नगरपालिका	1875	7184	279	9338
२१	20203	सिरहा	गोलबजार नगरपालिका	1955	7761	425	10141
२२	20204	सिरहा	मिर्चैया नगरपालिका	1650	7300	359	9309
२३	20205	सिरहा	कर्जन्हा नगरपालिका	1490	5270	261	7021
२४	20206	सिरहा	कल्याणपुर नगरपालिका	1650	6976	315	8941
२५	20207	सिरहा	नरहा गाउँपालिका	1410	3779	246	5435
२६	20208	सिरहा	बिष्णुपुर गाउँपालिका	1410	3769	276	5455
२७	20209	सिरहा	अर्नमा गाउँपालिका	1410	4183	365	5958
२८	20210	सिरहा	सुखीपुर नगरपालिका	1570	5978	324	7872
२९	20211	सिरहा	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	1490	5000	328	6818
३०	20212	सिरहा	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	1410	3757	290	5457
३१	20213	सिरहा	भगवानपुर गाउँपालिका	1410	4125	321	5856
३२	20214	सिरहा	नवराजपुर गाउँपालिका	1410	3693	329	5432
३३	20215	सिरहा	वरियारपट्टी गाउँपालिका	1410	4591	315	6316
३४	20216	सिरहा	औरही गाउँपालिका	1410	4371	306	6087
३५	20217	सिरहा	सिरहा नगरपालिका	1970	10495	248	12713
३६	20301	धनुषा	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	2020	5874	325	8219
३७	20302	धनुषा	धनुषाधाम नगरपालिका	1650	6852	266	8768
३८	20303	धनुषा	मिथिला नगरपालिका	1795	7335	288	9418

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
३९	20304	धनुषा	बटेश्वर गाउँपालिका	1410	4349	325	6084
४०	20305	धनुषा	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	1650	6703	271	8624
४१	20306	धनुषा	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	1490	5168	333	6991
४२	20307	धनुषा	मिथिला बिहारी नगरपालिका	1490	5542	261	7293
४३	20308	धनुषा	हंसपुर नगरपालिका	1570	6098	243	7911
४४	20309	धनुषा	सबैला नगरपालिका	1730	7495	231	9456
४५	20310	धनुषा	शहीदनगर नगरपालिका	1650	7002	287	8939
४६	20311	धनुषा	कमला नगरपालिका	1570	5926	263	7759
४७	20312	धनुषा	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	1410	4593	312	6315
४८	20313	धनुषा	बिदेह नगरपालिका	1490	5441	314	7245
४९	20314	धनुषा	औरही गाउँपालिका	1410	4314	274	5998
५०	20315	धनुषा	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	2770	18533	350	21653
५१	20316	धनुषा	धनौजी गाउँपालिका	1410	4126	223	5759
५२	20317	धनुषा	नगराइन नगरपालिका	1490	5982	238	7710
५३	20318	धनुषा	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	1410	4538	306	6254
५४	20401	महोत्तरी	वर्दिबास नगरपालिका	2485	9126	398	12009
५५	20402	महोत्तरी	गौशाला नगरपालिका	2035	8805	272	11112
५६	20403	महोत्तरी	सोनमा गाउँपालिका	1570	5899	238	7707
५७	20404	महोत्तरी	औरही नगरपालिका	1490	5058	271	6819
५८	20405	महोत्तरी	भैगाहा नगरपालिका	1650	6634	261	8545
५९	20406	महोत्तरी	लोहरपट्टी नगरपालिका	1570	5873	253	7696
६०	20407	महोत्तरी	बलवा नगरपालिका	1570	6199	251	8020
६१	20408	महोत्तरी	राम गोपालपुर नगरपालिका	1490	4807	350	6647
६२	20409	महोत्तरी	साम्सी गाउँपालिका	1490	5201	286	6977
६३	20410	महोत्तरी	मनरा शिसवा नगरपालिका	1650	7419	328	9397
६४	20411	महोत्तरी	एकडारा गाउँपालिका	1490	5020	292	6802
६५	20412	महोत्तरी	महोत्तरी गाउँपालिका	1410	4912	410	6732
६६	20413	महोत्तरी	पिपरा गाउँपालिका	1570	5976	286	7832
६७	20414	महोत्तरी	मटिहानी नगरपालिका	1490	5150	355	6995
६८	20415	महोत्तरी	जलेश्वर नगरपालिका	1730	8732	274	10736

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
६९	20501	सर्लाही	लालबन्दी नगरपालिका	2180	8776	477	11433
७०	20502	सर्लाही	हरिवन नगरपालिका	1570	7083	421	9074
७१	20503	सर्लाही	बागमती नगरपालिका	1795	6572	395	8762
७२	20504	सर्लाही	बरहथवा नगरपालिका	2115	9291	437	11843
७३	20505	सर्लाही	हरिपुर नगरपालिका	1570	5984	415	7969
७४	20506	सर्लाही	ईश्वरपुर नगरपालिका	1955	8350	318	10623
७५	20507	सर्लाही	हरिपुरवा नगरपालिका	1490	5603	291	7384
७६	20508	सर्लाही	पर्सा गाउँपालिका	1410	4030	313	5753
७७	20509	सर्लाही	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	1490	5137	302	6929
७८	20510	सर्लाही	चन्द्रनगर गाउँपालिका	1490	5474	327	7291
७९	20511	सर्लाही	कविलासी नगरपालिका	1570	6331	288	8189
८०	20512	सर्लाही	चक्रघट्टा गाउँपालिका	1410	4810	352	6572
८१	20513	सर्लाही	बसबरिया गाउँपालिका	1410	4221	310	5941
८२	20514	सर्लाही	धनकौल गाउँपालिका	1410	4338	363	6111
८३	20515	सर्लाही	रामनगर गाउँपालिका	1490	4983	275	6748
८४	20516	सर्लाही	बलरा नगरपालिका	1570	6932	341	8843
८५	20517	सर्लाही	गोडैटा नगरपालिका	1650	6938	299	8887
८६	20518	सर्लाही	विष्णु गाउँपालिका	1410	4513	369	6292
८७	20519	सर्लाही	कौडेना गाउँपालिका	1410	4573	402	6385
८८	20520	सर्लाही	मलंगवा नगरपालिका	1650	7429	335	9414
८९	20601	रौतहट	चन्द्रपुर नगरपालिका	2340	9923	340	12603
९०	20602	रौतहट	गुजरा नगरपालिका	1875	6928	331	9134
९१	20603	रौतहट	फतुवा बिजयपुर नगरपालिका	1570	5736	241	7547
९२	20604	रौतहट	कटहरिया नगरपालिका	1570	5808	297	7675
९३	20605	रौतहट	बृन्दावन नगरपालिका	1570	6092	215	7877
९४	20606	रौतहट	गढीमाई नगरपालिका	1570	5924	314	7808
९५	20607	रौतहट	माधव नारायण नगरपालिका	1570	5579	353	7502
९६	20608	रौतहट	गरुडा नगरपालिका	1730	7231	298	9259
९७	20609	रौतहट	देवाही गोनाही नगरपालिका	1490	5017	210	6717
९८	20610	रौतहट	मौलापुर नगरपालिका	1490	4427	400	6317

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
९९	20611	रौतहट	बौधीमाई नगरपालिका	1490	5287	406	7183
१००	20612	रौतहट	परोहा नगरपालिका	1570	5696	388	7654
१०१	20613	रौतहट	राजपुर नगरपालिका	1650	5777	407	7834
१०२	20614	रौतहट	थमुनामाई गाउँपालिका	1410	4189	313	5912
१०३	20615	रौतहट	हुर्गा भगवती गाउँपालिका	1410	4470	289	6169
१०४	20616	रौतहट	राजदेवी नगरपालिका	1490	5381	357	7228
१०५	20617	रौतहट	गौर नगरपालिका	1490	6252	449	8191
१०६	20618	रौतहट	ईशनाथ नगरपालिका	1650	6266	405	8321
१०७	20701	बारा	निजगढ नगरपालिका	1940	6332	282	8554
१०८	20702	बारा	कोल्हवी नगरपालिका	1875	7354	265	9494
१०९	20703	बारा	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	2885	14816	329	18030
११०	20704	बारा	परवानीपुर गाउँपालिका	1410	4715	443	6568
१११	20705	बारा	प्रसौनी गाउँपालिका	1410	5084	477	6971
११२	20706	बारा	विश्रामपुर गाउँपालिका	1410	4740	337	6487
११३	20707	बारा	फेटा गाउँपालिका	1410	5095	336	6841
११४	20708	बारा	कलैया उपमहानगरपालिका	2515	14979	337	17831
११५	20709	बारा	करैयामाई गाउँपालिका	1410	5062	343	6815
११६	20710	बारा	बारागढी गाउँपालिका	1410	5141	279	6830
११७	20711	बारा	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	1490	4971	340	6801
११८	20712	बारा	सिम्रौनगढ नगरपालिका	1650	7391	349	9390
११९	20713	बारा	पचरौता नगरपालिका	1570	5674	383	7627
१२०	20714	बारा	महागढीमाई नगरपालिका	1650	8061	335	10046
१२१	20715	बारा	देवताल गाउँपालिका	1410	4519	342	6271
१२२	20716	बारा	सुवर्ण गाउँपालिका	1490	5092	258	6840
१२३	20801	पर्सा	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	1555	4403	506	6464
१२४	20802	पर्सा	जिराभवानी गाउँपालिका	1410	4492	285	6187
१२५	20803	पर्सा	जगरनाथपुर गाउँपालिका	1490	5557	408	7455
१२६	20804	पर्सा	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	1410	4578	462	6450
१२७	20805	पर्सा	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	1490	5706	355	7551
१२८	20806	पर्सा	पर्सागढी नगरपालिका	1570	6331	496	8397

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
१२९	20807	पर्सा	बिरगन्ज महानगरपालिका	3075	24425	367	27867
१३०	20808	पर्सा	बहुदरमाई नगरपालिका	1570	6442	322	8334
१३१	20809	पर्सा	पोखरिया नगरपालिका	1490	5620	272	7382
१३२	20810	पर्सा	कालिकामाई गाउँपालिका	1410	4433	321	6164
१३३	20811	पर्सा	धोबीनी गाउँपालिका	1410	4037	223	5670
१३४	20812	पर्सा	छिपहरमाई गाउँपालिका	1410	5006	338	6754
१३५	20813	पर्सा	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	1410	4291	252	5953
१३६	20814	पर्सा	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	1410	4837	324	6571
जम्मा				219840	845760	44400	1110000